

Dokumentnamn

Arbetsuppgifter och ansvarsfördelning - organdonation

Kontakt

info@vavnad.se

Fastställd av

Nationella rådet för organ, vävnad, celler och blod

Nationell donationsdokumentation

Arbetsuppgifter och ansvarsfördelning - organdonation

Revisionshistorik

Versions- nummer	Datum	Ansvarig	Ändringar mot tidigare version
1.0	140904	Nationella rådet för organ, vävnader, celler och blod	Nytt dokument

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Definitioner	4
Donationsverksamhet	5
Donationsverksamhet - Förklaring	6
1. Uppmärksammande av donator och kontakt med transplantationsverksamhet	6
2. Diagnostik av total hjärninfarkt	6
3. Samtal med närstående och samtyckesutredning	6
4. Donatorkaraktärisering	6
5. Vård av donator; Medicinska åtgärder	7
7. Eventuell kontakt med polis för ställningstagande till rättsmedicinsk obduktion	7
8. Beslut om donation	7
9. Id-kontroll samt kontroll att alla juridiska formulär är korrekt ifyllda	7
10. Bibehållen organfunktion genom intensivvård fram till perfusionsstart	8
11. Regelverk	8
12. Organisation	8
13. Uppföljning	8
14. Registrering i Svenskt Intensivvårdsregister (SIR)	8
15. Dokumentation	8
16. Rapportering av allvarliga avvikande händelser och allvarliga biverkningar	8
Transplantationsverksamhet	9
Transplantationsverksamhet - Förklaring	10
1. Sökning i Donationsregistret	10
2. Kontroll av att erforderliga provtagningar och undersökningar utförts	10
3. Allokering av organ	10
4. Sammanställning av donatorkaraktärisering samt överrapportering av denna till mottagande centra	10
5. Id-kontroll samt kontroll att alla juridiska formulär är korrekt ifyllda	10
6. Information till lokal operations- och anestesipersonal	10
7. Organperfusion/preservation	10
8. Packning av organ i primärbehållare	10
9. Märkning av transportbehållare	11
10. Medföljande dokumentation	11
11. Transport av organ och transplantationsteam	11
12. Tidsplanering	11
13. Slutrapport till transplantationsverksamhet	11
14. Återkoppling resultat av transplantationer till DAL och DAS inklusive mottagarnas specifika koder	11
15. Registrering i Scandiatransplant	11
16. Rapportering av allvarliga avvikande händelser och allvarliga biverkningar	11

Arbetsuppgifter och ansvarsfördelning - organdonation

Dokumentet syftar till att tydliggöra roller och ansvarsfördelning i samband med organdonation från avlidna. Dokumentet riktar sig till transplantationsverksamhet, intensivvården samt till donationsansvariga läkare och sjuksköterskor (DAL och DAS).

Definitioner

Donationsverksamhet

Verksamhet som omfattar den del av vårdkedjan som inträffar före ingrepp för tillvaratagande av organ vid vårdinrättning där donatorer vårdas eller vårdats.

Tillvaratagande

Insamling av biologiskt material från en donator, i detta dokument ingrepp genom vilket ett eller flera organ eller vävnader omhändertas (donationsoperation).

Transplantationsverksamhet

Verksamhet som omfattar såväl ingrepp för tillvaratagande som transplantation av organ.

Läkare för vägledning inför medicinska bedömningar

Den vårdgivare som ansvarar för donations- eller transplantationsverksamhet ska säkerställa att minst en läkare finns tillgänglig dygnet runt för att ge vägledning inför medicinska bedömningar som görs av övrig hälso- och sjukvårdspersonal. Läkaren ska ha både specialistkompetens och praktisk erfarenhet inom ett område som är relevant för verksamheten (SOSFS 2012:14; 4 kap. 4 §).

Donationsverksamhet

Arbetsuppgifter	Ansvar		
	Läkare	Sjuk-sköterska	Under-sköterska
1. Uppmärksammande av donator och kontakt med transplantationsverksamhet	X	X	X
2. Diagnostik av total hjärninfarkt	X		
3. Samtal med närstående och samtyckesutredning	X	X	
4. Donatorkaraktärisering	X		
5. Vård av donator - Medicinska åtgärder	X		
6. Vård av donator - Omvårdnad		X	X
7. Eventuell kontakt med polis för ställningstagande till rättsmedicinsk obduktion	X		
8. Beslut om donation	X		
9. Id-kontroll samt kontroll att alla juridiska formulär är korrekt ifyllda	X		
10. Bibehållen organfunktion genom intensivvård fram till perfusionsstart	X	X	X
11. Regelverk	X	X	
12. Organisation	X	X	
13. Uppföljning	X	X	
14. Registrering i Svenskt Intensivvårdsregister	X	X	
15. Dokumentation	X	X	
16. Rapportering av allvarliga avvikande händelser och allvarliga biverkningar	X		

Donationsverksamhet - Förklaring

1. Uppmärksammande av donator och kontakt med transplantationsverksamhet

Alla personalkategorier (läkare, sjuksköterskor och undersköterskor), som tjänstgör inom donationsverksamhet, har enligt föreskrifter från Socialstyrelsen (SOSFS 2012:14) till uppgift att hjälpa till med uppmärksammande av möjlig donator och att påpeka för ansvarig läkare om donationsmöjlighet.

Möjliga donatorer ska uppmärksammas och kontakt ska alltid tas med transplantationsverksamhet vid möjlig donator.

För rådfrågning om möjlig donation kan donationsansvarig läkare, den läkare som finns för vägledning inför medicinska bedömningar enligt SOSFS 2012:14 4 kap. 4 §, eller transplantationsverksamhet kontaktas.

2. Diagnostik av total hjärninfarkt

Diagnostiken utförs av läkare som är specialistkompetent och väl förtrogen med klinisk neurologisk diagnostik med avseende på läkemedelseffekter och intensivvårdsåtgärder (SOSFS 2005:10).

Vid frågor om diagnostik rekommenderas att kontakt tas med donationsansvarig läkare eller den läkare, som finns för vägledning inför medicinska bedömningar enligt SOSFS 2012:14, 4 kap. 4 §. Denna kontakt kan i vissa fall förmedlas via transplantationskoordinator.

3. Samtal med närstående och samtyckesutredning

Information till närstående för att utreda den avlidnes vilja till donation och om möjlighet att motsätta sig donationsingrepp när viljan är okänd, ska lämnas av en läkare som får besluta om donationsingreppet. Denna uppgift kan överlåtas till annan befattningshavare inom verksamhetsområdet som har utbildning för och är bedömd som kompetent för uppgiften (SOSFS 2009:30).

Vid detta samtal rekommenderas att sjuksköterska närvarar.

För rådfrågning i dessa fall rekommenderas att kontakt tas med donationsansvarig läkare, den läkare som finns för vägledning inför medicinska bedömningar enligt SOSFS 2012:14, 4 kap. 4§ eller donationsansvarig sjuksköterska.

Inför slutgiltig samtyckesutredning, efter att döden fastställts, ombeds ansvarig transplantationskoordinator att söka i Donationsregistret.

4. Donatorkarakterisering

Detta innebär att den avlidnes tidigare och aktuella sjukhistoria utreds, att kroppsundersökning görs och att prover tas bl.a. för uteslutande av smitta och för fastställande av lämplig mottagare.

Ansvarig är den läkare som får besluta om ingreppet (SOSFS 2009:30). Denna uppgift kan delegeras till annan legitimerad personal. Blodprover som ska tas finns angivna i transplantationsverksamheternas donationspärmar.

OBS! Kontrollera alltid att du har aktuell version av dokumentet! Aktuella dokument finns att ladda ner på www.vavnad.se.

Karaktärisering av en lämplig donator ska alltid ske i samarbete med transplantationsverksamheterna. Det är transplantationsverksamheterna som avgör om och vilka organ som är möjliga att tillvarata för transplantation eller annat medicinskt ändamål och vilka mottagarna av dessa organ ska vara.

5. Vård av donator; Medicinska åtgärder

För vården av en donator på intensivvårdsavdelning (IVA) och under donationsoperationen (tillvaratagandet) ansvarar läkare från IVA/anestesi på donatorsjukhuset.

För rådfrågning om vården av donator rekommenderas kontakt med donationsansvarig läkare (DAL) eller den läkare som finns för vägledning inför medicinska bedömningar enligt SOSFS 2012:14, 4 kap. 4§. Ibland kan transplantationsverksamheten via transplantationskoordinator behöva rådfrågas då det berör medicinsk behandling som kan påverka organfunktionen.

6. Vård av donator; Omvårdnad

För omvårdnaden ansvarar den tjänstgörande sjuksköterskan.

För rådfrågning rekommenderas kontakt med donationsansvarig sjuksköterska (DAS) eller att ansvarig läkare kontaktas.

7. Eventuell kontakt med polis för ställningstagande till rättsmedicinsk obduktion

Polismyndigheten avgör om behov av rättsmedicinsk obduktion föreligger. Den läkare som ska fatta beslut om donation ska ta ställning till om polis ska kontaktas. Var god se obduktionslagen (SFS 1995:832). Polismyndigheten avgör efter diskussion med rättsmedicin om donation kan ske i de fall där rättsmedicinsk obduktion ska göras. Rikspolisstyrelsen har en författning i vilken det påpekas att donation om möjligt ska tillåtas även vid rättsmedicinsk obduktion.

8. Beslut om donation

Beslut om att donationsingrepp får fattas av en läkare som har en oberoende ställning avseende hälso- och sjukvård av den tilltänkta mottagaren, om en sådan finns utpekad vid tillvaratagandet, jfr. 12 § lag (1995:831) om transplantation m.m. Läkaren på donatorsjukhuset fattar, efter donatorkaraktärisering och samtyckesutredning, beslut om att donation *får* ske. Transplantationskirurg på transplantationsverksamheten beslutar om/vilka organ som *kan* tillvaratas.

9. Id-kontroll samt kontroll att alla juridiska formulär är korrekt ifyllda

Den läkare på donatorsjukhuset som fattar beslut om donation kontrollerar att alla handlingar är korrekt ifyllda (protokoll för fastställande av död, beslut om donationsingrepp).

För ökad säkerhet rekommenderas att id-kontroll på donatorn utförs tillsammans med sjuksköterska.

10. Bibehållen organfunktion genom intensivvård fram till perfusionsstart

Den lokala intensivvårds- och anestesipersonalen tillser att adekvat organfunktion bibehålls fram till perfusionsstart.

11. Regelverk

För rådfrågning om gällande regelverk kring fastställande av död och donation rekommenderas kontakt med donationsansvarig läkare, den läkare som finns för vägledning inför medicinska bedömningar enligt SOSFS 2012:14, 4 kap. 4 §, eller donationsansvarig sjuksköterska.

12. Organisation

För rådfrågning om lokal organisation av donationsverksamheten rekommenderas kontakt med donationsansvarig läkare eller sjuksköterska.

13. Uppföljning

Det rekommenderas att ett uppföljande samtal med de närstående erbjuds några veckor efter donationstillfället. Vid detta samtal ges svar på medicinska frågor som kommit upp efter dödsfallet och information ges om resultatet.

Vid detta samtal ska om möjligt ansvarig läkare delta för att ge den medicinska informationen.

Ansvarig för uppföljning efter donationer är DAS och DAL eller annan befattningshavare som donationsverksamheten beslutat.

14. Registrering i Svenskt Intensivvårdsregister (SIR)

Det rekommenderas att alla dödsfall på IVA registreras i SIR.

Registreringen ska granskas av DAL eller DAS som ett led i donationsverksamhetens kvalitetssäkring.

15. Dokumentation

Beslut och åtgärder som vidtagits inför en donation ska dokumenteras i patientjournalen.

Dokumentationen ska innehålla alla de uppgifter som är relevanta för hela donationsprocessen, även om donation uteblev.

Föreskriften (SOSFS 2012:14) ställer krav på att det ska finnas spårbarhet i form av koder för de organ som tillvaratagits. Transplantationsverksamheten meddelar dessa koder i efterhand till donationsverksamheten och koderna förs in i den avlidnes patientjournal av DAS, DAL eller annan befattningshavare som verksamheten beslutat.

16. Rapportering av allvarliga avvikande händelser och allvarliga biverkningar

Läkare ansvarar för att anmäla allvarliga avvikande händelser och allvarliga biverkningar enligt SOSFS 2012:14(M), 9 kap. till transplantationsverksamhet.

Transplantationsverksamhet

Arbetsuppgifter	Ansvar	
	Transplantations- kirurg	Transplantations- koordinator
1. Sökning i donationsregistret		X
2. Kontroll av att erforderliga provtagningar och undersökningar utförts		X
3. Allokering av organ	X	X
4. Sammanställning av donatorkaraktäriseringen samt överrapportering av denna till mottagande centra		X
5. Id-kontroll samt kontroll att alla juridiska formulär är korrekt ifyllda	X	
6. Information till lokal operations- och anestesipersonal	X	X
7. Organperfusion/preservation	X	X
8. Packning av organ i primärbehållare	X	X
9. Märkning av transportbehållare		X
10. Medföljande dokumentation		X
11. Transport av organ och transplantationsteam		X
12. Tidsplanering		X
13. Slutrapportering till mottagande transplantationsverksamhet	X	X
14. Återkoppling resultat av transplantationer till DAL och DAS inklusive mottagarnas specifika koder		X
15. Registrering i Scandiarttransplant		X
16. Rapportering av allvarliga avvikande händelser och allvarliga biverkningar	X	

Transplantationsverksamhet - Förklaring

1. Sökning i Donationsregistret

Ansvarig transplantationskoordinator söker i Donationsregistret efter att döden fastställts.

2. Kontroll av att erforderliga provtagningar och undersökningar utförts

Transplantationskoordinator ansvarar för att efterfråga svar på erforderliga provtagningar och undersökningar enligt gällande föreskrift (SOSFS 2012:14).

3. Allokering av organ

Transplantationskoordinator ansvarar för att enligt rådande regler och överenskommelser erbjuda och fördela organ till transplantationsverksamheter. Transplantationskoordinator ska möjliggöra att alla organ som kan, blir tillvaratagna och allokeras. Transplantationskirurgen på enskild transplantationsverksamhet accepterar slutgiltigt varje enskilt organ till en specifik recipient utifrån medicinsk bedömning.

4. Sammanställning av donatorkaraktärisering samt överrapportering av denna till mottagande centra

Transplantationskoordinatorn ansvarar för att sammanställa information gällande donatorn samt överrapportera denna till mottagande transplantationsverksamhet för acceptans av organ.

5. Id-kontroll samt kontroll att alla juridiska formulär är korrekt ifyllda

Vid ankomst till donatorsjukhuset kontrollerar transplantationskirurg att identiteten på donatorn stämmer med de uppgifter man fått, att protokoll för bestämmande av människans död samt att journalhandling inför donationsingrepp med samtycket till donation är korrekt ifyllda och signerade.

För ökad säkerhet rekommenderas att id-kontroll på donatorn utförs tillsammans med sjuksköterska eller transplantationskoordinator.

6. Information till lokal operations- och anestesipersonal

Transplantationskirurger och transplantationskoordinator ansvarar gemensamt för att deltagande personal på donatorsjukhuset får adekvat information före och under donationsoperationen.

7. Organperfusion/preservation

Genomspolning av organ som doneras sker med kall perfusionslösning. Transplantationskirurgen ansvarar för att katetrar sätts på plats inför perfusionsstarten. Transplantationskoordinatorn ansvarar för att lösningen finns på plats, är kall och rinner in samt noterar klockslag.

8. Packning av organ i primärbehållare

Transplantationskoordinator ansvarar tillsammans med transplantationskirurg för att alla organ förpackas på rätt sätt inför transport till mottagarsjukhuset enligt SOSFS 2012:14. En primärbehållare kan vara sterila påsar, transportbehållare eller kassetter till

perfusionsmaskiner. De tillser att behållarna är fyllda med, en för ändamålet, korrekt lösning med adekvat temperatur.

9. Märkning av transportbehållare

Transportbehållare är det föremål i vilken primärbehållaren transporteras. Transplantationskoordinatören ansvarar för att transportbehållaren handhas på ett tillförlitligt sätt och att det paketeras i rätt ytterförpackning med tillförlitlig märkning av innehåll samt försluts enligt SOSFS 2012:14(M) 8 kap.

10. Medföljande dokumentation

Transplantationskoordinatören ansvarar för att all dokumentation som beskrivs i SOSFS 2012:14(M), 8 kap. medföljer organ för transplantation.

11. Transport av organ och transplantationsteam

Transplantationskoordinatören rekommenderas ansvara för att ordna transporter av transplantationsteam och organ.

12. Tidsplanering

Transplantationskoordinator ansvarar för samordning och tidsplanering gällande tillvaratagandeingreppet på donatorsjukhuset, för gästande transplantationsteam och för vissa transplantationer.

13. Slutrapport till transplantationsverksamhet

Transplantationskoordinator tillsammans med för tillvaratagandet ansvarig transplantationskirurg överrapporterar information om det donerade organet till mottagande transplantationsverksamhet.

14. Återkoppling resultat av transplantationer till DAL och DAS inklusive mottagarnas specifika koder

Transplantationskoordinator ansvarar för att enligt SOSFS 2012:14 återrapportera transplantationsresultaten av de tillvaratagna organen till DAL och/eller DAS på den vårdinrättning där donationen genomfördes. Återrapportering rekommenderas att ske snarast så att uppgifterna finns tillgängliga vid uppföljningssamtal med de närstående. Transplantationskoordinator rapporterar även de specifika koderna som tillhör mottagarna (scandianummer).

15. Registrering i Scandiatransplant

Transplantationskoordinator ansvarar för att dokumentera all relevant data i Scandiatransplants databas för kvalitetssäkring och spårbarhet.

16. Rapportering av allvarliga avvikande händelser och allvarliga biverkningar

Transplantationskirurg ansvarar för att anmäla allvarliga avvikande händelser och allvarliga biverkningar enligt SOSFS 2012:14(M), 9 kap. till Inspektionen för Vård och Omsorg.